

Dou byaij haeuj ranz nungzhoh ndeu, yawjraen dahniq doeg sam nienzgaep ndeu cingq nyaengq guh hongranz. Aenvih daxmeh bingh lai, daxboh vih ciuqgoq daxmeh mbouj ndaej mbouj cingjgyaj, vihneix mbouj ndaej cingqciengz ok rog dajgoeng. Gangj daengz gyadingz son'gyauq, boh-meh moengjdoengj dangqmaz, hoeng cungj hawj lwgnyez doegsaw, danhseih ndaej mbouj ndaej hawj lwgnyez doeg daengz daihhag, gyoengqde mbouj ndaej hix mbouj gamj baujcingq, mbouj rox soengq bae ndaej mbouj ndaej, hix mbouj rox lwgnyez gauj hwnj mbouj hwnj, hoeng seizneix baujcingq ndaej dwg di he, couh dwg mbouj hawj lwgnyez dungx iek.

Gwnz roen dauqma, gou bungz daengz Loz lauxsae. De youq diuz roenbya neix byaij le song bi, daengx ranz sam boux youq sam dieg, mehyah youq rog son saw, lwgnyez song bi lai youq ranz daxdaiq dawzranz. Daengz ngoenz singgeiz, gyoengqde cij ndaej yawj sibinz "doxcomz" baez ndeu.

Mok hoenzngaungau heux bya, lumjbaenz cingq haenh roen byahung ngutngut ngeujngeuj caeuq lingqlanglang; daihdeih caemrwdrwd, lumjbaenz daegdaengq cauh gij gvangqlangh caeuq gaetciemh seizdoeng. Rumz cifofo, gou muengh raeblaeng Loz lauxsae, gwnzmbwn baih Nungsanh menhmenh seuqcingx hwnjdaeuj, Nungsanh laj mbwn wnggai dwg cingq ganq ciengx seizcin hoenghhwdhwd mbat laeng.

Seiq

Seizcou Nungsanh, rumz cingz lai, fwn cingz lai, gofaex hix cingz lai.

Dou bae cunz Mungz Lingz bouxcienzswnj minzczuz vwnzva Bunujyauz. Seizneix, Mungz Lingz eu fwen hwnjdaeuj, diuh fwen goksa rwenzhap, lumj diuz rij iq laecece nei, gou ngeix ndawsim de wnggai miz aen yozdui minzczuz ndeu.

Youq dieg bienbik neix, miz diuhfwen baenz-neix ndeidingq, lumj byasang raemx lae nei, sojmiz gizneix itdingh hoenghhwdhwd.

Goraeu ndinggyan'gyan, lumjbaenz bouxcawj Byafanhlingj, deqcaj moix boux vunz daeuj cunz; mbaeklae rin caep, lumjbaenz dieгнаengh dienhdangz, deqmuengh bouxhek betfueng; diegnywj gvangqlangh, daraen gyaе'gyang, cungj cingq deqmuengh doenghyiengh gyaеundei. Naemj ndaej ok aen ciengzmienh youq seiz ndwenngux ndawbiengz, doenghyiengh daihswhyienz yiedcingz fwdfwd, gyoengq vunz ndaw rungh saxcaeq cojcoeng, caenhcingz ciengq go diuq foux, dwg yiengh lawz swyouz caeuq simlangh.

Doiq giz Nungsanh diegnamh giepnoix neix daeuj gangj, Byafanhlingj haengjdingh dwg gaiq namhbiz ndeu, mbouj ndaem haeuxdaeq megmax, hoeng louz guh aendieg saxcaeq cojcoeng、guh yienghsaeh vwnzva ciuhgeq minzczuz, guh aen dieg cingsaenz ndeu、aen ding langhbaij minzczuz vwnzva ndeu, neix dwg yiengh lawz aeueiq caeuq yawjnaek.

Youq byalaeg, ndoj youq ndoengmwn, lauheiq

我们走进一农户家,看到一个读小学三年级的女孩在家忙活。由于母亲多病,父亲为了照料母亲不得不请假,因此不能正常外出打工。谈到家庭教育,父母很懵懂,但都支持孩子上学,至于能否让孩子读到大学,他们不能也不敢保证,不知道能否送得起,也不知道孩子能不能考上,但目前能保证的只有一点,就是不让孩子饿着。

返程路上,我遇到罗老师。他在这条山路上走了两年,一家三口分处三地,爱人在外地教书,两岁多的孩子留守在外婆家。到了周末,他们才能通过视频“团圆”一次。

白雾萦绕着群山,似乎在夸大山路的曲折与陡峭;大地陷入安静,仿佛蓄意制造冬天的寥廓与荒凉。风徐徐涌动,我望着罗老师的背影,弄山方向的天空渐渐明净起来,苍穹下的弄山该是在孕育下一个蓬勃的春天。

四

秋天的弄山,风多情,雨多情,树也多情。

我们拜访的是布努瑶民族文化遗产人蒙灵。此时,蒙灵唱起了歌谣,曲调婉转悠扬,缓若溪流,我想他的内心应该住着一支民族乐队。

在偏僻高地,有如此美妙的曲调,如高山流水,这里的一切必定长势喜人。

那火红的枫树,仿佛番岭山的主人,迎候每个造访者;石砌的阶梯,仿佛殿堂宝座,期待八方宾朋;空旷的草地,辽远的视野,都在期待美好的事物。想象得出在人间五月天,大自然的事物热情绽放,山民们祭祀始祖,尽情地喜欢狂舞的场景,是何等的自由与浪漫。

对缺少土地的弄山而言,番岭山绝对是一方厚土,不用于种玉米高粱,而是留作祭祀始祖、开展民族传统文化活动的场所,当作一个精神领地、一个展示民族文化的大厅,这该是何等的尊重与重视。

居深山,隐密林,也许人更放松,更易放飞自己,而一经营造成为一种有利于个性自由的风气,文艺就产生了。正可谓“情由休闲起,文自暇思生”。山林是自由的,林中鸟雀也是自由的,它们自由生长,自在飞翔,随意栖居,想必文人墨客对山林的向往,就是对它们无拘无束生活的迷恋。他们在诗词里构筑着一个个自由的山野世界、峯里殿堂,放逐心中的鸟欢与鹿鸣,表达归隐山野、追求自由的精神空间,以求“久在樊笼里,复得返自然”。弄山的民间故事以及诸多民间歌舞,想必就是如此。

他们可以拿一块平地放歌起舞,浪漫且奢侈,这就是大山里的归田园居与田园牧歌,这就是休闲精神世界里的唐诗宋词与“瓦尔登湖”。他们可以设一个高台安铜鼓、置老酒,祭祀诸神,与万物同庆,这既是祖先崇拜,更是自然崇拜、图腾崇拜和祖先崇拜的融合。

待蒙灵兄翻译后,我们竟不觉已是“曲中人”了。

哪里天际游来的金星星?

哪座高坡飞来的采花蜜?

哪处悬崖飞来的雄鹰?

哪条江河游来的金鱼?

哪口清潭飞来的彩蝶?

哪个山寨赶来的阿哥哩?

……

原来,蒙灵唱的是撒旺歌。聆听蒙灵绘声绘色的翻译,仿佛沉浸在实景之中。蝴蝶、蜜蜂、青蛙等,在山村都是与人亲近而寓意美好的动物,它们出现在民间歌舞和民间故事中,正如图腾犬的造型图案出现在布努瑶服饰里,青蛙出现在铜鼓里,自然而然却十分精妙。祝著节当天,布努瑶群众聚集在番岭山,围着铜鼓歌舞,除了唱撒旺歌,还有碰彩蛋、唱笑酒歌、打陀螺、跳铜鼓舞、讲民间传说故事等精彩活动。歌曲内容不仅有男女谈情说爱,更有对伟大祖国的讴歌,对幸福生活的抒发,对家乡变化的赞美,对各族兄弟姐妹和睦友好的称颂,我们从中可以体会到民族大家庭的温暖、瑶山的嬗变、人间的福祉。

vunz lai soengset, lai ngaih cuengqlangh bonjfaenh, hoeng baez cauhyuh baenz cungj rumzheiq ikleih gosing swyouz ndeu, vwnzyi couh miz lo. Cingq dwg “cingz youz youqndwi miz, faenz ndij ndaejhoengq ok”. Ndoengfaex cwxcaih, doengh duzroeg ndaw ndoeng hix cwxcaih, gyoengqde sengmaj cwxcaih, mbin cwxcaih, seizbienh douhyouq, daihgaiq boux rox saw rox sa siengjgyaez ndoengfaex, couh dwg maezlien hix ndwenngoengz gig cwxcaih gyoengqde. Gyoengqde youq ndaw sei ndaw swz cauhaeb aen dem aen seiqgyaiq runghbya、dienhdangz ndaw rungh cwxcaih, cuengqlangh gij cingz ndawhoz, ganginaeuz gij hoenggan cingsaenz ndoj youq ndaw rungh、gyaepgouz cwxcaih, siengj aeu “youq ndaw rongz nanz lai, caiq ndaej dauq swhyienz”. Gij gojgaeq ndawbiengz Nungsanh caeuq haujlai go foux ndawbiengz de, daihgaiq couh dwg baenzneix.

Gyoengqde ndaej aeu gaiq diegbingz ndeu daeuj ciengq go diuq foux, simlangh caemhcai saisaengq, neix couh dwg ndaw rungh youq doengh youq caeuq youq doengh ciengq go, neix couh dwg Seidangz Swzsung caeuq “Vajwjdwnghhuz” ndaw seiqgyaiq cingsaenz youqndwi. Gyoengqde ndaej laeb aen daizsang ndeu nda aennyenz、baij laeujget, saxcaeq gyoengq sien, caeuq fanhfaed caemh angq, neix mboujdan dwg baiqfug cojcoeng, vanzlij dwg baiqfug swhyienz、baiqfug dozdaengz caeuq baiqfug cojcoeng dox yungzhab.

Caj beix Mungz Lingz fanhoiz le, dou mbouj rox mbouj nyinh gaenq baenz “vunz ndaw fwen” lo.

Ndaundeiq ronghsag giz mbwn lawz youz daeuj?

Duzrwi aeu dangz goengq ndoisang lawz mbin daeuj?

Duzyiuh dieg datyiemj lawz mbin daeuj?

Byagim diuz dah lawz youz daeuj?

Duzmbaj aen raengzseuq lawz mbin daeuj?

Daeggo aen mbanj lawz ganj daeuj ne?

……

Yienzlaiz, Mungz Lingz dwg eu fwen sajvang. Dingq Mungz Lingz fanhoiz lumjlili, lumjnaeuz youq ndawgyang gingjaen. Duzmbaj、duzrwi、duzgoep daengj, youq mbanj cungj dwg doenghduz caeuq vunz doxgyawj vanzlij miz gij eiqsei gyaеundei dem, ndaw go foux ndawbiengz caeuq gojgaeq ndawbiengz raen miz gyoengqde, lumjbaenz gwnz buhvaq Bunujyauz miz doz yiengh duzma, najnyenz miz duzgoep, gag hwnghat baenzneix caiqlij gyaqciq dangqmaz. Cietcucuz ngoenzhaenx, vunzlai Bunujyauz doxcomz youq Byafanhlingj, humx aennyenz ciengq go diuq foux, cawz eu fwen sajvang le, lijimiz dwk gyaeqnding、eu fwen riu laeuj、dwk gyangq、diuq foux aennyenz、gangj gij gojgaeq cienznaeuz ndawbiengz daengj yienghsaeh ndeiawj dem. Coenz fwen mboujdan miz sai mbwk gangj doxndiep doxgyaez, lijimiz danqhaenh guekcoj hungmbwk, ganginaeuz ndwenngoengz vuenyungz, haenh ranzmbanj bienqvaq, haenh gak cuz beixnuengx doxndei caemhyouq, raeuz daj ndawde ndaej roxnyinh daengz gij raeujrub aen ranz hung minzczuz、gij bienqvaq Byayauz、gij fukheiq ndawbiengz.